

Lublin, 03.11.2025 r.

dr hab. Tomasz Momot, prof. UMCS
Uniwersytet Marii Curie- Skłodowskiej w Lublinie
Wydział Artystyczny
Instytut Muzyki

**Recenzja rozprawy doktorskiej
w postępowaniu doktorskim w dziedzinie sztuki,
w dyscyplinie artystycznej: sztuki muzyczne
Pani mgr Joanny Pauliny Knitter – Posiewnik**

sporządzona w związku z postępowaniem doktorskim w trybie eksternistycznym wszczętym w dniu 1 września 2025 r. wnioskiem o wyznaczenie promotora na mocy art. 189 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*.

Podstawa prawna recenzji:

Rada Dyscypliny Artystycznej 510.I.109(2)2025 w nawiązaniu do Uchwały Senatu Akademii Muzycznej im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku 24/2025 z dnia 24 lutego 2025 r. oraz na podstawie art.190 ust.2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (Dz. U. z 2021 r. poz. 478 z późn. zm.) powierzyła piszącemu te słowa rolę recenzenta rozprawy doktorskiej w postępowaniu doktorskim Pani mgr Joanny Pauliny Knitter - Posiewnik.

Recenzja powstała na podstawie:

- pisma sporządzonego przez Przewodniczącego Rady Dyscypliny Artystycznej prof. dr hab. Przemysława Stanisławskiego;
- przesłanej dokumentacji, która zgodnie z art. 187 ust. 2 i 4 ustawy stanowi dzieło artystyczne opatrzone opisem w języku polskim i w języku angielskim.

Ocena przedstawionej do recenzji rozprawy doktorskiej i dzieła artystycznego

Rozprawa doktorska mgr. Joanny Pauliny Knitter - Posiewnik pt. „*Classic female blues* - muzyka wykonywana przez kobiety, na przykładzie autorskich kompozycji w aranżacji na głos i zespół instrumentalny. Źródła inspiracji, forma, melodyka utworów oraz wyzwania interpretacyjne” składa się z dzieła artystycznego zarejestrowanego na nośniku cyfrowym oraz dwóch wersjach językowych (polskiej i angielskiej). Promotorem rozprawy doktorskiej jest prof. dr hab. Anna Fabrello.

Dzieło artystyczne wskazane przez Doktorantkę składa się z 10 kompozycji wokalnie - instrumentalnych. Zbiór nagrany został według następującego porządku:

1. Podróż (sł. i muz. Joanna Knitter)
2. Pookie, you are so boring! (sł. i muz. Joanna Knitter)
3. Łańcuch (sł. i muz. Joanna Knitter)
4. Sophie (sł. i muz. J. Knitter)
5. Dreszcz rozkoszy (sł. Joanna Knitter, muz. Krzysztof Paul)
6. Burning wild (sł. i muz. J. Knitter)
7. Do siebie (sł. i muz. Joanna Knitter)
8. Światło Księżyca (sł. i muz. Joanna Knitter)
9. Blue devils (sł. i muz. Joanna Knitter)
10. I know it's me (sł. i muz. Joanna Knitter)

W nagraniu albumu udział wzięli: Piotr Gora - perkusja, Adam Żuchowski - kontrabas, Artur Jurek - organy Hammonda, Krzysztof Paul - gitara elektryczna. Doktorantka jest autorką dziewięciu kompozycji (słowa i muzyka, utwory nr 1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10, jeden z nich nr 5 powstał we współpracy z gitarzystą Krzysztofem Paulem). Program dzieła artystycznego został zarejestrowany w czasie rzeczywistym na tzw. „setkę” początkiem września 2024 roku w gdańskim studiu Custom 34.

Praca poświęcona kobiecej odsłonie bluesa to nie tylko głęboka analiza muzyczna, ale także kulturowy komentarz i historyczny przegląd postaci, które nadawały temu gatunkowi nowe znaczenia. Autorka w sposób przemyślany, wielowarstwowy przedstawia zarys historyczny bluesa i opisuje jego najważniejsze cechy charakterystyczne. Bada, w jaki sposób kobiety w bluesie wykorzystywały muzykę jako narzędzie ekspresji osobistej, emancypacji i oporu wobec społecznych norm. Jednym z największych atutów pracy jest pokazanie bluesa jako przestrzeni, w której kobiety - często marginalizowane przez społeczeństwo, a także przez sam przemysł muzyczny - mogły mówić własnym głosem. Całość napisana jest językiem klarownym, ale nie pozbawionym pasji. Autorka nie tylko analizuje, ale także czuje i rozumie bluesa - co czyni tę pracę nie tylko wartościowym studium, ale także hołdem złożonym kobietom, które blues tworzyły i wciąż tworzą. Czytając tę pracę, miałem wrażenie, że obcuję nie tylko z tekstem naukowym, ale z głosem - żywym, drżącym, wielopokoleniowym. Praca poświęcona kobiecemu bluesowi to coś więcej niż analiza muzyczna: to podróż w głąb historii, emocji i kulturowych kodów, które ukształtowały blues jako formę kobiecej ekspresji. Doktorantka w sposób przekonujący pokazuje, że blues nie był jedynie muzyką o złamanym sercu - był i nadal jest sposobem mówienia prawdy. Dysertacja przygotowana jest na wysokim poziomie - oparta jest na solidnym materiale źródłowym: od historii gatunku przez wspomnienia i biografie, aż po opis dzieła muzycznego. Autorka nie tylko interpretuje, ale i dokumentuje, dzięki czemu czytelnik zyskuje pełniejszy obraz złożoności kobiecego bluesa.

Rozprawa doktorska mgr. Joanny Pauliny Knitter - Posiewnik charakteryzuje się wysoką estetyką, kulturą i precyzją wypowiedzi w doborze słownictwa. Zawiera wstęp, trzy rozdziały, zakończenie, bibliografię i aneks. Każdy z rozdziałów cechuje się logiczną kompozycją i bogatym aparatem źródłowym. Od strony edytorskiej praca napisana jest bardzo starannie. Dysertacja poświęcona została analizie zjawiska classic female blues - nurtu rozwiniętego w latach 20. XX wieku. Autorka podejmuje próbę rekonstrukcji stylu wykonawczego reprezentantek tego gatunku oraz

pokazania, w jaki sposób ich ekspresja, technika wokalna i interpretacja tekstu ukształtowały idiom współczesnego jazzu wokalnego.

Wokalistki bluesowe z lat 20. XX wieku reprezentowały szerokie spektrum barw głosu, od ciemnych, nasyconych altów po bardziej świetliste mezzosoprany. W przeciwieństwie do późniejszej wokalistyki jazzowej, w której techniczna elastyczność i improwizacja często dominują, classic female blues wyróżniał się ekspresją emocjonalną, ciężarem frazy i wyraźnym osadzeniem w mowie oraz rytmie. Doktorantka przedstawia charakterystyczne kobiece „głosy” bluesowe, które wyróżniały się dużym wolumenem, z silnym, nieco nosowym rezonatorem, pozwalającym na projekcję bez nagłośnienia. Emisja była oparta na twardym ataku i kontrolowanym vibrato, co dawało efekt monumentalnej, niemal teatralnej ekspresji. Typowe było brzmienie surowe, chropowate, z częstym wykorzystaniem mowy śpiewanej i „blue notes”, które nadawały interpretacjom autentyczności i dramatyzmu. Wspólnym mianownikiem dla wokalistek bluesowych jest wykorzystanie mikrointonacji - celowego odchylenia wysokości dźwięku w dół lub w górę względem temperowanego stroju oraz frazowania imitującego instrumenty (w szczególności dęte), linie wokalne miały wyraźnie instrumentalny charakter. Glissando, growl, melizmatyka improwizacyjna, call and response były integralną częścią wykonania. Te środki ekspresji wynikały nie tylko z afrykańskich korzeni muzyki, ale również z potrzeby przekazu emocji i narracji, blues był przecież formą opowieści o doświadczeniu, cierpieniu, przetrwaniu. Ważnym aspektem analizy głosów bluesowych kobiet jest artykulacja językowa. Wiele artystek wykorzystywało elementy dialektu afroamerykańskiego południa USA, co przekładało się na specyficzny rytm i frazowanie tekstu. To właśnie sposób mówienia stał się podstawą idiomu wokalnego jazzu - głos traktowany był nie jako czysto muzyczny instrument, ale jako nośnik semantyczny i emocjonalny jednocześnie. Przedstawiona przez Doktorantkę analiza brzmień i technik classic female bluesa pozwala dostrzec, że współczesna wokalistyka jazzowa wciąż czerpie z tego samego źródła: naturalności głosu, narracyjnego podejścia do tekstu, elastycznego traktowania rytmu, łączenia śpiewu z mową. W sensie

stricte wokalnym classic female blues stworzył fundament dla jazzowej interpretacji: głos jako instrument improwizujący, ale jednocześnie zakorzeniony w emocji i opowieści.

Dzieło artystyczne Pani mgr. Joanny Pauliny Knitter - Posiewnik zawiera utwory w języku polskim, jak i angielskim - co podkreśla jej otwartość stylistyczną i chęć komunikacji z różną publicznością. Wykonawczynie wyróżniają się głosem, który potrafi łączyć jazzową finezję i bluesową ekspresję. W jej wykonaniach słyszalna jest dobra kontrola emisji, świadomość frazy oraz zdolność do adaptacji różnych stylów - od swingującej interpretacji po mocniejsze akcenty bluesowe. Jej styl można opisać jako połączenie autentycznych wpływów bluesa - zarówno w strukturze utworów, jak i w emocjonalnej wokalizacji, jazzową wrażliwość - w frazowaniu, w interpretacji oraz w kontakcie z sekcją rytmiczną, adaptację do polskiego kontekstu – teksty w języku polskim, odniesienia kulturowe i lokalny klimat.

Doktorantka zaprezentowanym autorskim materiałem udowadnia, że pełni ważną rolę jako przedstawicielka kobiecego głosu w polskiej muzyce bluesowej i jazzowej, pozwala budować most pomiędzy tradycją a współczesnością.

Dzieło artystyczne zawiera 10 kompozycji, 5 w języku polskim i 5 w języku angielskim, co daje obraz równego „potraktowania” języka w brzmieniu bluesa. Przenosząc blues na grunt polski trzeba zmierzyć się z kilkoma wyzwaniem: język polski ma inną rytmikę i akcentowanie niż angielski, co wpływa na frazowanie wokalne, polska poetyka bywa bardziej rozbudowana i syntaktycznie złożona, co wymaga dostosowania melodii i aranżacji, zachowanie emocjonalnej autentyczności - blues w USA był formą wyrażania doświadczenia mniejszości i cierpienia, w Polsce wymaga znalezienia analogicznych emocji w kontekście lokalnym.

Doktorantka znakomicie wprowadza własne kompozycje z tekstem w języku polskim, zachowując bluesowy idiom. Jej polskie teksty łączą się z muzyką w sposób naturalny: frazy wokalne są rytmicznie dopasowane do języka polskiego, dzięki czemu nie tracą ani płynności, ani ekspresji bluesowej, emocje w tekście pozostają w centrum wykonania, tak jak w tradycyjnym bluesie, aranżacja bluesowa - gitara, sekcja rytmiczna

- wspiera narrację i podkreśla emocjonalny wydźwięk tekstów. Ponadto jej podejście do kompozycji - łączenie gatunków, eksperymentowanie z językiem i formą - czyni ją przykładem artystki, która nie tylko wykonuje bluesa, ale świadomie go przetwarza i adaptuje. W jej interpretacjach można zauważyć świadome użycie frazowania nie do końca zgodnego z metrum - co jest elementem bluesa (zmiana akcentu, swoboda rytmiczna). Te kompozycje wskazują na orientację nie tylko w tradycji, ale także w tworzeniu nowej treści w stylu bluesa. Kolejnym atutem jest wykorzystanie języka polskiego w tekstach bluesowych, jako ciekawe pole badań w obszarze jak blues „przetłumaczony” na polski kontekst brzmieniowy i kulturowy oddziałuje na sposób śpiewu i interpretację. Doktorantka podchodzi do bluesa w sposób świadomy i interpretacyjny nie tylko jako styl „surowy i pierwotny”, ale jako przestrzeń, w której może wykorzystać swoje umiejętności warsztatowe (śpiew jazzowy, interpretacja piosenki) oraz stworzyć własny język dźwiękowy/barwowy.

W przedstawionym materiale muzycznym można wyróżnić następujące elementy: umiejętność łączenia techniki wokalne (czysta emisja, frazowanie, świadomość artykulacji) z ekspresją bluesową, w repertuarze pojawiają się teksty w języku polskim i angielskim - co pozwala na adaptację bluesa do polskiego kontekstu kulturowego, w wykonywanych utworach bluesowych słyszalne są wpływy blues-rocka i soul/blues-soul, co pokazuje, że artystka nie tylko nawiązuje do pierwotnej formy bluesa, ale rozwija ją w kierunku współczesnym. Działalność artystyczna Doktorantki odgrywa ważną rolę na polskiej scenie muzycznej, szczególnie w momencie, gdy kobiece głosy w bluesie i blues-jazzie są coraz bardziej widoczne. Pani Knitter - Posiewnik udowadnia, że blues w Polsce może mieć formę autorską, może być wykonany w języku polskim i może być wartościowy artystycznie.

Twórczość Pani Knitter - Posiewnik charakteryzuje się wysokim stopniem spójności pomiędzy warstwą słowną, melodyczną i aranżacyjną. Teksty jej utworów pozostają w pełnej zgodzie z idiomem bluesowym, w którym emocja, rytm i narracja wzajemnie się dopełniają. W piosenkach tekst organicznie współgra z linią melodyczną: frazy wokalne są budowane w sposób typowy dla bluesa, z wyraźnym akcentowaniem

słów kluczowych, powtórzeniami i naturalną rytmizacją języka. Dzięki temu słowo nie stanowi jedynie nośnika treści, lecz staje się częścią muzycznego gestu, co zbliża Doktorantkę do tradycji „female blues”, w której wokalistki (np. Ma Rainey, Bessie Smith czy Aretha Franklin) traktowały tekst jako element ekspresji wokalne, a nie jako oddzielny komunikat. Aranżacje jej utworów utrzymane są w konwencji klasycznego bluesa - z wyraźną sekcją rytmiczną, dialogiem między głosem a instrumentami oraz charakterystyczną harmonią opartą na progresji 12-taktowej lub jej swobodnych wariacjach. Instrumentacja wspiera emocjonalny wydźwięk tekstów: tam, gdzie pojawia się liryzm i refleksja, aranżacja jest subtelna i oszczędna; natomiast w momentach ekspresji, gniewu czy afirmacji - brzmienie nabiera mocy i „żywiołu”, zgodnie z tradycją kobiecego bluesa. Dzięki tej spójności między słowem, melodią i aranżacją Pani mgr. Joanna Knitter - Posiewnik tworzy muzykę, która zachowuje autentyzm bluesowej wypowiedzi, jednocześnie emocjonalnej, komunikatywnej i artystycznie dojrzałej. W jej interpretacjach nie ma przypadkowości: każdy element służy podkreśleniu znaczenia tekstu i emocji, jakie za nim stoją.

Doktorantka w swoich kompozycjach zawartych w dziele artystycznym pokazuje, że blues może być medium autorskiej ekspresji. Wokalistka stawia emocję i opowieść w centrum wykonania i traktuje śpiew jako autentyczny wyraz, nie tylko odtworzenie. Autorka sięga do klasyki wykonań kobiecych ikon i odnajduje siebie poprzez inspirację i świadome przeżywanie, co daje efekt w tworzeniu, komponowaniu, kreowaniu, aż wreszcie staje się niepowtarzalną prezentacją. Autorka dysponuje głosem o zróżnicowanej barwie, potrafi śpiewać czysto, jazzowo ale też chropowato i „ziemiście”. To połączenie techniki z bluesową ekspresją czyni ją zjawiskiem wyjątkowym w Polsce. Pani Joanna wpisuje się w długą tradycję bluesowych kobiet, które używają muzyki jako narzędzia wyrazu emocji i wolności, łączą siłę i wrażliwość oraz reinterpreterują tradycję poprzez własny głos i kulturę.

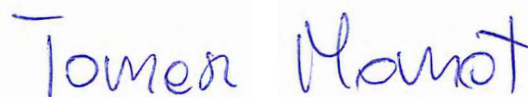

Konkluzja:

Rozprawa doktorska Pani mgr. Joanny Pauliny Knitter - Posiewnik pt. „ *Classic female blues* - muzyka wykonywana przez kobiety, na przykładzie autorskich kompozycji w aranżacji na głos i zespół instrumentalny. Źródła inspiracji, forma, melodyka utworów oraz wyzwania interpretacyjne” w pełni realizuje założony cel, zarówno pod względem merytorycznym, artystycznym, jak i formalnym i spełnia wymogi stawiane pracom doktorskim w dziedzinie sztuk muzycznych. Praca stanowi wartościowy wkład w rozwój badań nad wokalistyką. Autorka wykazała się szeroką wiedzą z zakresu historii jazzu, techniki wokalne i stylistyki bluesa. Jej kompozycje i własne interpretacje utworów bluesowych stanowią dowód dojrzałości artystycznej oraz świadomości stylu, co czyni ją oryginalną, rzetelną i stanowi cenny wkład w rozwój badań.

Rozprawa oraz dzieło artystyczne stanowią znaczący wkład w rozwój dyscypliny artystycznej ze szczególnym uwzględnieniem wokalistyki i spełniają wymogi określone w art. 189 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*.

Pracę doktorską mgr. Joanny Pauliny Knitter - Posiewnik oceniam pozytywnie i przyjmuję.

dr hab. Tomasz Momot, prof. UMCS